

Maritieme geschiedenis in mini Scheepvaartmuseum Viane

“Mijn hobby begon met Hooijmeijer beschuit”

OUWERKERK - Ooit was het een plaats van enige omvang als we een historische prent mogen geloven. Nu staat er nog maar een huis. Viane aan de dijk van de Oosterschelde, nabij Ouwerkerk op Schouwen-Duiveland. In dat huis wonen Joop en Rini van de Marel. Op zich ook nog niet zo bijzonder, ware het niet dat zij huis ingericht hebben als een scheepvaartmuseum. Tenminste, officieel hebben ze er een aparte ruimte voor opgetrokken, maar ook in hun woonkamer zijn talloze objecten met een maritieme achtergrond te vinden.

“Mijn ouders hebben hier gewoond vanaf begin jaren vijftig. Ik was een jaar of negen toen ze stopten met varen. Mijn vader begon een sloopssloperij. Dat heeft hij gedaan tot 1985, toen zijn wij in dit huis gaan wonen. Ik had al een hele collectie spullen die met de scheepvaart te maken had. Het is ooit begonnen met de plaatjesboeken van Hooijmeijer beschuit. Later kwamen daar plastic bootjes bij en andere attributen.” Naar zijn idee is het Fop Smit bord het oudste attribuut uit zijn collectie. Het komt van een baggermolen, waar hij op werkte in Argentinië. Er kwamen altijd al veel mensen over de vloer om eens te kijken wat het was.

“Mijn zoon zei op een gegeven moment: ‘Pa, je moet er een museum van maken. En een gulden entree vragen.’ Die prijs hebben we altijd aangehouden. We hoeven er niet rijk van te worden. Bovendien heb ik mijn werk. We hebben er ook nooit reclame voor gemaakt. Dat ging gewoon van zelf door mensen die het aan elkaar doorvertelden.”

Vooraf uit de tijd van de sloperij, waaraan Joop zelf meewerkte tot 1979. Ze sloopten van alles, van roeiboten tot grote zeeschepen. Voorbeeld van de laatste was de Britse treinferry Norfolk Ferry. Een van de mooiste volgens Joop van de Marel was de coaster Luther (1952, 351 brt). Andere voorbeelden: St. Mawes, St. Maryn, Viera y Clavijo. Het laatste was een stoomboot van 862 brt uit 1912, gebouwd door scheepswerf Caledon in Dundee. Het heeft zelfs nog even gefungeerd als museumschip met de collectie die nu in huis tentoongesteld staat. De grotere schepen werden handmatig uit elkaar gehaald. De binnenvaartschepen en coasters werden eerst in brand gestoken en vervolgens verder uit elkaar gehaald naar de diverse metalen.

Brand

Voordat Joop van de Marel en zijn vrouw definitief in hun eigen onderkomen in Viane neerstreken, was hij betrokken bij de Oosterscheldewerken. Vervolgens kwam hij in dienst bij Van Wijngaarden Marine Services, waar hij sleepbootkapitein werd. Voor het grootste gedeelte van zijn dienstbetrekking was hij werkzaam in Spanje waar hij voer op de Giessenstroom in opdracht van Dragosa, een onderdeel van

Van Oord ACZ, dat daar veel deed aan het uitbaggeren van havens en het aanbrengen van zandsuppleties.

"Ik ben daar nog een groot deel van mijn collectie kwijt geraakt. Tussen de bedrijven door hield ik me daar ook bezig met mijn verzameling. Ik kwam pas in actie met de sleepboot als er ankers gelicht moesten worden, of kabels verlegd of een ploegje mensen aan de wal brengen. Er waren tijden dat je het er druk mee had, maar er waren ook rustiger momenten. Bovendien was je twaalf uur op en twaalf uur af en je bleef wel aan boord, dus wilde ik wat te doen hebben. Ik had ongeveer duizend ansichtkaarten aan boord. De Giessenstroom is er in de brand gevlogen en weg waren m'n kaarten. "

Het merendeel van zijn collectie is gelukkig in tact gebleven: 18.000 ansichtkaarten van hoofdzakelijk zeeschepen. Daarnaast is er in het museum een bibliotheek van een paar duizend boeken over scheepvaart. Verder oude jaargangen van de Lekko en De Blauwe Wimpel. Er staan 65 modellen van schepen, groot en klein en verder allerhande maritiem getint materiaal: scheepsklokken, meters, kompassen, telegraaf, scheepsmodellen in een fles, scheepsvlaggen, enzovoort, enzovoort. Van de ansichtkaarten zijn er sommige van voor 1900. De meeste bekende schepen zitten er tussen: Titanic, Statendam, Johan de Wit, Lusitania, Queen Elisabeth, Nieuw Amsterdam, om er slechts enkele te noemen.

Oude motoren

"Ik denk dat de collectie een aardig beeld geeft van wat er de afgelopen eeuw over de wereldzeeën heeft gevaren. Hij is niet compleet, maar wel breed. Ik stroop ook geen markten meer af. Ze vragen daar soms de wildste prijzen voor één kaart. Tien euro of meer is heel normaal. Er zijn er ook die wel vijftig euro durven te vragen. Er zijn ook niet zo veel mensen die kaarten met schepen verzamelen, meestal gaat het om dorpsgezichten of molens. Zodra er een schip op staat, gaat de prijs meteen een stuk omhoog."

Overigens maakt niet alleen het bord op het huis duidelijk dat er bijzonders mee is. Voor de ingang bevinden zich een paar oude motoren, deels van Hollandse makelij. Een Kromhout van 80 pk. Een Bolnes van 30 pk. Twee Industrie van respectievelijk 28 en 60 pk. Ze staan niet in de weg, en Van de Marel wil ze voor geen goud wegdoen, "ze eten toch geen brood". Het zijn motoren met een gloeikop. Hij weet er nog van dat ze in gebruik waren. Ooit voer Van de Marel op een sleepboot, en dan zei zijn baas: "Joop, ga jij de lamp vast aansteken". Eerst gebeurde dat met een zogenaamde varkensbrander, later met een gasbrander.

Rondvaarten

Het mini scheepvaartmuseum heeft er een concurrent bij gekregen. Niet zo zeer het nabijgelegen Watersnood museum 1953, maar de M.P.S. Grevelingen van Joop van de Marel zelf. Na jaren in dienst van anderen te hebben gewerkt, greep hij de kans door een oude Duitse rondvaartboot te

kopen. De Niendorf van 30 bij 8 meter met een Deutz motor (langzaam loper van 380 pk) die voor een dieselelektrische voortstuwing zorgt. Het schip uit 1959 dat jaren in Hamburg dienst deed, vaart in het seizoen op de Grevelingen vanuit Den Osse nabij Brouwershaven als rondvaartboot en is eventueel ook in te huren als partyschip.

"Het was net een oude bus. We hebben 'm aardig opgeknapt. Vorig jaar hebben we er tien weken mee gevaren en er was redelijk wat belangstelling voor. Dit jaar zijn we eerder begonnen, in maart en het seizoen loopt voor ons tot november. In het hoogseizoen varen we zes dagen in de week, in voor- en naseizoen drie keer."

Het aardige van het schip is dat die voor een deel de functie van het museum heeft overgenomen. Er valt uiteraard van alles te zien op de Grevelingen, maar ook op het antiek ingerichte schip zelf. Joop van de Marel zou Joop van de Marel niet zijn als hij het aangename niet met het nuttige zou verenigen. Inmiddels staan er al diverse modellen op het schip, en ook allerlei andere maritieme bijzonderheden. Bovendien biedt het schip de gelegenheid het museum op te knappen, als het meezit is het voor het seizoen weer open.

Rini van de Marel: "Doordat we nu veel varen, zal men het museum vaker gesloten aantreffen. Toen Joop nog voer, was ik meestal wel thuis. Ik vaar mee op de Grevelingen en dan is er hier niemand. Dan moeten de mensen maar voor lief nemen. Het schip is ons bedrijf en het museum is wat dat betreft bijzaak. Je moet er allebei aardigheid in hebben, zowel in het een als in het ander. Als je het samen niet leuk meer vindt, dan raakt de klad er in. Wij moeten het wat het museum aangaat hebben van mensen die iets kopen en dat in de kamer hangen of zetten. Vervolgens komt op de vliering te staan en ten slotte op zolder. Dan zijn ze er op een gegeven ogenblik op uitgekeken. Daar moeten wij het van hebben. We hebben er zo veel bij gekregen in de loop der jaren. Als mensen op de dijk voorbijfietsen dan hoor ik ze soms zeggen: 'Mini, dat kan nooit veel zijn'. Zijn ze eenmaal binnen geweest, dan zeggen ze "Waarom heet het eigenlijk mini, er is veel meer dan ik had gedacht."

Elk seizoen komen er zo'n 1000 mensen in het museum op bezoek. Voornamelijk toeristen die op een minder mooie dag niet naar het strand gaan of juist een keer wat anders willen dan de drukte aan zee. Bovendien kunnen ze een bezoek, waar ze overigens geen uren mee zoet zullen zijn, sinds enige tijd combineren met het Museum Watersnood 1953 dat even verderop ligt, in een van de caissons om de dijk te dichten na de watersnoodramp. Beide musea zijn de moeite waard, en voor het geld hoeft men het niet te laten, ook al is de entree voor het Mini Scheepvaartmuseum voor het gemak sinds januari 2002 opgetrokken naar 1 euro. Wel is verstandig van tevoren even te bellen: 0111-641480, of 06-23556001.